

ПЕРСПЕКТИВИ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ В 2023–2024 РОКАХ

Н. Гавриленко, Г. Широкий, відділ нових викликів

Напередодні Міжнародного економічного форуму¹ Світовий банк оприлюднив звіт «Global Economic Prospects»² щодо перспектив світової економіки в 2023–2024 рр. Попри те, що прогнози Світового банку досить часто оновлюються, вони корисні з точки зору можливості аналізу запропонованих у звітах економічних орієнтирів, порівняння з прогнозами вітчизняних організацій, установ та експертів, а також підготовки висновків для використання під час розробки, коригування і реалізації економічних стратегій зацікавленими органами влади на коротко- та середньострокову перспективу.

Висновки

1. Відповідно до нещодавно виданого Світовим банком звіту «Global Economic Prospects», в умовах високої інфляції, вищих процентних ставок, скорочення інвестицій і шкоди, завданої світовій економіці вторгненням РФ в Україну, світове зростання в 2023 р. різко уповільниться, а в 2024 р. почне наближатися до свого довгострокового потенційного показника.

2. Для економік, де формується ринок та які розвиваються (далі – країни ЕФРР), Світовий банк передбачає погіршення зовнішнього попиту і фінансових умов, рекомендує визначити пріоритетами економічної політики структурні реформи для стимулювання інвестицій, від надходження яких залежить зростання продуктивності й торгівлі, а також сприяння продовольчій безпеці та гендерній рівності, що зменшить вплив негативних потрясінь останніх трьох років і підтримає вразливі групи населення.

3. Попри прогнозоване Світовим банком призупинення зростання ВВП у країнах Єврозони, ЄС (до якого входить переважна більшість країн Єврозони) залишатиметься провідним торговельним партнером України. З огляду на це, необхідно наполегливо порушувати питання перед ЄС щодо продовження дії тимчасової повної лібералізації торгівлі та призупинення заходів захисту торгівлі

¹ Міжнародний економічний форум відбувся 16–20 січня поточного року у м. Давосі, Швейцарія.

² Global Economic Prospects. A World Bank Group Flagship Report. January 2023. The World Bank Open Knowledge Repository (OKR). URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/38030/GEP-January-2023.pdf>

на період до вступу України до ЄС на всіх можливих переговорних майданчиках, зокрема під час чергового саміту Україна – ЄС, який відбудеться 03 лютого 2023 р. у м. Києві. Крім того, аналогічну роботу щодо економічної підтримки та лібералізації двосторонньої торгівлі доцільно активізувати і з Великою Британією.

4. Поряд із розвитком взаємовигідних економічних відносин з традиційними країнами-партнерами, особливу увагу варто зосередити на представленні інтересів України на Африканському континенті у пріоритетних країнах з урахуванням прогнозів економічного зростання та потенціалу їх економічного розвитку.

5. Світовий банк очікує, що у 2023 р. ВВП РФ скоротиться на 3,3 % (зокрема й через відмову Європи від російських енергоносіїв), а у 2024 р. – можливе зростання до 1,6 % (за умови помірнього зростання споживання та незначного відновлення експорту в міру переорієнтації РФ своїх торгових відносин). Такі прогнози вказують на необхідність подальшого скоординованого посилення міжнародної ізоляції РФ, спрямованої на знищення її економічних основ ведення війни в Україні.

Перспективи світу

Примітно, що Світовий банк погіршив підготовлений у червні 2022 р. прогноз річного зростання світового ВВП у 2023 р. на рівні 3 %, і очікує в поточному році різке уповільнення світової економіки на 1,3 п. п. до 1,7 % (*табл., додаток 1*). Це буде третій найменший темп зростання ВВП світу за останні майже п'ятдесят років (0,6 % – у 1975 р. та 0,4 % – у 1982 р.), які позначилися також і двома падіннями світової економіки в 2009 р. та 2020 р., спричиненими глобальною фінансовою кризою та пандемією COVID-19 відповідно (*рис. 1, додаток 2*).

Пояснюючи причини цьогорічного уповільнення світової економіки, Світовий банк зробив акцент на тому, що одночасне посилення урядами політики, спрямованої на стримування дуже високої інфляції, погіршення умов фінансування та наслідки вторгнення РФ в Україну серйозно впливають на економічну активність у світі і, як результат, зумовили наразі зменшення прогнозного показника економічного зростання.

У 2024 р. Світовий банк передбачає поліпшення стану світової економіки: економічне зростання становитиме 2,7 %, хоча і на 0,3 п. п. менше, ніж за попереднім прогнозом. Відновленню зростання світової економіки в 2024 р. сприятиме збільшення темпів зростання ВВП розвинутих економік, а також ВВП економік майже всіх регіонів, за винятком економік країн Близького Сходу та Північної Африки. При цьому очікується, що економічне зростання у світі почне наблизитися до свого довгострокового потенційного темпу.

Як доповнення до базового сценарію розвитку світової економіки в 2023–2024 рр., Світовий банк розробив два сценарії можливого зменшення темпів зростання світової економіки з урахуванням певних ризиків (*рис. 2, додаток 2*), а саме:

- посилення центральними банками грошово-кредитної політики більше, ніж прогнозувалося, у відповідь на зростання інфляційних очікувань, що зменшить глобальний ВВП до рівня 1,3 % в 2023 р.;

- реалізація центральними банками ще більш обмежувальної політики щодо облікових ставок, що зумовить жорсткіші фінансові умови, які спричинять значні фінансові труднощі в країнах ЕФРР, залишаючи світ у рецесії.

Перспективи регіонів

Як зазначає Світовий банк, країни з розвинутою економікою зазнають уповільнення своїх економік до 0,5 % у 2023 р., що з огляду на глибину спаду протягом останніх двох десятиліть, може бути ознакою світової рецесії. Але зазначені країни демонструватимуть деяке прискорення економічного зростання до 1,6 % у 2024 р.

Економіка **США** залишається лідером серед економік розвинених країн і провідним драйвером світової економіки. Тому особлива увага прикута до розвитку економічної ситуації у США, де Світовий банк зменшив попередній прогноз щодо зростання ВВП в 2023 р. на 1,9 п. п. до 0,5 %, а в 2024 р. передбачив відновлення зростання до 1,6 %, що по суті віддзеркалює загальну ситуацію серед економічно розвинених країн.

Світовий банк передбачає, що у США в поточному році задля стримування інфляційного тиску посилюватиметься макроекономічна політика в поєднанні з відкладеними наслідками істотного підвищення відсоткової ставки в 2022 р. Така ситуація і надалі впливатиме на економічну активність і відповідно на ринки праці та зарплати.

Не менш важливим для світу є розвиток економічної ситуації в **країнах Єврозони**. Світовий банк переглянув у бік значного зменшення (на 1,9 п. п.) свій прогноз економічного зростання у цьому регіоні, внаслідок чого ймовірним у 2023 р. може бути нульове економічне зростання. Як основні фактори, що впливатимуть на економіку країн Єврозони, Світовий банк виокремлює складнощі із забезпеченням енергоресурсами європейського ринку та посилення жорсткості монетарної політики. Проте вже в другій половині поточного року стан економіки стабілізується і висока інфляція буде приборкана. Цьому сприятиме зменшення попиту на ринках праці та зниження цін на енергоресурси. Внаслідок ужитих заходів у 2024 р., економічне зростання в Єврозоні відновиться і ВВП Єврозони зросте на 1,6 %.

Економіка **країн Східної Азії й Тихоокеанського регіону**, за прогнозами,

прискориться до 4,3 % в 2023 р., а потім ще збільшиться до 4,9 % в 2024 р. Відповідно економіки Китаю, Індонезії та Таїланду відіграватимуть провідну роль у цьому регіоні і від їх стану великою мірою залежатиме подальший розвиток подій. Зокрема Світовий банк у 2023 р. очікує дещо менше зростання економіки Китаю (на 4,3 %) через пандемію і пов'язані з нею перебої у ланцюгах постачання, слабший зовнішній попит та негаразди у секторі нерухомості. Разом із тим, 2024 р. обіцяє бути дещо оптимістичнішим в економічному сенсі зі зростанням ВВП Китаю на рівні 5 %.

У регіоні Європи та Центральної Азії³ очікується, що його ВПП знизиться до 0,1 % у 2023 р., а потім зросте до 2,8 % у 2024 р. Значний вплив на стан економіки регіону здійснюватимуть економіки Туреччини, Польщі, України та РФ.

Прогнози щодо подальшого розвитку ситуації в Україні та РФ

Світовий банк наголошує, що в разі, якщо у ході війни не буде подальших загострень, економіка **України** почне зростати помірними темпами (на 3,3 %) уже в 2023 р. Проте, за оцінками експертів Світового банку, прогнози щодо такого зростання є невизначеними через війну, що триває. Цілеспрямовані атаки на критичну інфраструктуру протягом останніх кількох місяців пошкодили половину енергомережі України, спостерігається різкий дефіцит і відключення електроенергії. Очікується, що наслідки війни будуть тривалими, оскільки економічна активність пригнічується через руйнування інфраструктури та виробничих потужностей, непридатність угідь для ведення сільського господарства, зниження людського капіталу та його продуктивності, а також зменшення пропозиції робочої сили, особливо в разі неповернення біженців з-за кордону.

Щодо **РФ**, то згідно з прогнозом Світового банку, у 2023 р. ВВП РФ скоротиться на 3,3 % (зокрема й через відмову Європи від російських енергоносіїв), хоча в 2024 р. – можливе зростання до 1,6 % (за умови помірному зростання споживання та незначного відновлення експорту в разі переорієнтації РФ своїх торгових відносин).

Однак у довгостроковій перспективі вторгнення РФ в Україну та його наслідки можуть уповільнити темпи зростання економіки РФ. Серед причин – порушення ланцюжків постачання, зниження інвестицій, економічна та політична невизначеність, відтік людського капіталу.

Також експерти Світового банку вважають, що експорт російської нафти в 2023 р. зменшиться через санкції. Ізоляція РФ від основних міжнародних

³ Світовий банк відносить до регіону Європи та Центральної Азії такі країни: Азербайджан, Албанія, Білорусь, Болгарія, Боснія і Герцеговина, Вірменія, Грузія, Казахстан, Киргизстан, Косово, Молдова, Північна Македонія, Польща, Румунія, РФ, Сербія, Таджикистан, Туреччина, Туркменістан, Узбекистан, Україна, Хорватія та Чорногорія.

фінансових ринків і заморожування приблизно половини російських валютних резервів зробили економіку більш сприйнятливою до зовнішніх потрясінь. Значне зниження цін на енергоносії, ймовірно, послабить рубль і таким чином посилить тиск на інфляцію в РФ. Через обмеження з боку країн G7 експортних цін на російську нафту в РФ може знову виникнути нестабільність у фінансовому секторі, особливо з огляду на скорочення банківських резервів і слабкі перспективи зростання, що ще більше вдарить по довірі споживачів та бізнесу.

За прогнозами, впродовж двох років домінуватиме тренд уповільнення економіки **країн Близького Сходу та Північної Африки**, яка пригальмує своє зростання до 3,5 % у 2023 р., а потім – ще до 2,7 % у 2024 р. переважно за рахунок зменшення темпів зростання ВВП Саудівської Аравії, Ірану та Єгипту порівняно з 2022 р.

Економіка **Південної Азії** уповільнить зростання до 5,5 % у 2023 р. перед тим, як зрости до 5,8 % у 2024 р. переважно з огляду на зменшення економічної активності в Індії, Пакистані та Бангладеш.

На противагу економічній ситуації у Південній Азії економіка **Субсахарської Африки** і далі помірно зростатиме: у 2023 р. – до 3,6 % та в 2024 р. – до 3,9 %.

Світовий банк прогнозує, що зростання економіки **країн Латинської Америки та Карибського басейну** уповільниться до 1,3 % у 2023 р. та дещо зросте в 2024 р. – до 2,4 %.

Світова торгівля та ринки основних товарів

Уповільнення зростання світової торгівлі з 4 % у 2022 р. до 1,6 % у 2023 р. Світовий банк пояснює переважно ослабленням глобального попиту. Убачається, що темп зростання світової торгівлі незначно відставатиме від темпу зростання світового ВВП (1,7 %). Обсяги зовнішньої торгівлі найбільше скоротяться в країнах ЕФРР, котрі мають сильні торговельні зв'язки з великими економіками, з боку яких попит, як очікує Світовий банк, різко зменшиться.

Світовий банк також застерігає, що додатково негативно позначитися на обсягах світової торгівлі можуть такі чинники:

- інтенсифікація застосування протекціоністських заходів у сфері торгівлі;
- фрагментація торговельних мереж;
- проблеми у сфері безпеки, пов'язані із ланцюгами постачання.

Розглянемо ситуацію, яку прогнозує Світовий банк на ринках основних товарів у 2023 р.

1. Ціни на енергоресурси знизяться, але залишатимуться значно вищими, ніж прогнозувалося раніше, переважно через зростання цін на вугілля. Ціна на нафту ослабне до 88 дол. США за барель через уповільнення економічного зростання та зменшення попиту на нафту. На природний газ середні ціни теж знизяться у зв'язку зі зменшенням попиту на нього (зокрема для виробництва електроенергії) та

зростанням виробництва енергії з відновлюваних джерел. Але можливі подальші стрибки цін.

2. Ціни на сільськогосподарську продукцію знизяться на 5 % у 2023 р. після зростання на 13 % у 2022 р. Значною мірою це зумовлено перспективами кращого світового виробництва сільгосппродукції та зменшенням витрат на засоби виробництва, зокрема на добрива. Проте очікується, що ціни залишаться вище рівня, що був до пандемії. Водночас зберігатимуться ризики для зростання цін на продовольство через подорожчання добрив у відповідь на вищі ціни на природний газ і закриття кількох виробників добрив у Європі, а також з огляду на наслідки явища Ла-Нінья⁴, яке спостерігалось три роки поспіль, починаючи з 2020 р.

3. Ціни на метали впадуть на 15 % у 2023 р. внаслідок уповільнення зростання світової економіки. Крім того, на зменшення цін впливатимуть негаразди на ринку нерухомості Китаю, хоча попит на метали і відповідно ціни на них можуть бути підтримані збільшенням витрат на інфраструктуру. Попит на метали і ціни на них у світі можуть зрости завдяки розвитку сектору відновлювальних джерел енергії та закриттю металургійних заводів. Водночас менше, ніж очікується, зростання світових економік, зокрема Китаю, може стати додатковим імпульсом для зниження цін.

---

⁴ Прогнозується, що явище Ла-Нінья, пов'язане зі зниженням температури води в екваторіальній частині Тихого океану, яке впливає на погодні умови майже на всій земній кулі, може тривати ще близько року, і це негативно позначиться на майбутніх урожаєх.

Зміна реального ВВП¹ порівняно з попереднім роком, якщо інше не зазначено

Порівняння прогнозних даних		У відсотках					Відмінність у процентних пунктах з прогнозами у червні 2022 р.		
		2020	2021	2022о	2023п	2024п	2022о	2023п	2024п
Рік		2020	2021	2022о	2023п	2024п	2022о	2023п	2024п
Світ		-3,2	5,9	2,9	1,7	2,7	0,0	-1,3	-0,3
Країни з розвинутою економікою		-4,3	5,3	2,5	0,5	1,6	-0,1	-1,7	-0,3
	США	-2,8	5,9	1,9	0,5	1,6	-0,6	-1,9	-0,4
	Єврозона	-6,1	5,3	3,3	0,0	1,6	0,8	-1,9	-0,3
	Японія	-4,3	2,2	1,2	1,0	0,7	-0,5	-0,3	0,1
Економіки, де формується ринок та які розвиваються (ЕФРР)		-1,5	6,7	3,4	3,4	4,1	0,0	-0,8	-0,3
	Східна Азія та Тихоокеанський регіон	1,2	7,2	3,2	4,3	4,9	-1,2	-0,9	-0,2
	Китай	2,2	8,1	2,7	4,3	5,0	-1,6	-0,9	-0,1
	Індонезія	-2,1	3,7	5,2	4,8	4,9	0,1	-0,5	-0,4
	Таїланд	-6,2	1,5	3,4	3,6	3,7	0,5	-0,7	-0,2
	Європа та Центральна Азія	-1,7	6,7	0,2	0,1	2,8	3,2	-1,4	-0,5
	Україна	-3,8	3,4	-35,0	3,3	4,1	10,1	1,2	-1,7
	РФ	-2,7	4,8	-3,5	-3,3	1,6	5,4	-1,3	-0,6
	Туреччина	1,9	11,4	4,7	2,7	4,0	2,4	-0,5	0,0
	Польща	-2,0	6,8	4,4	0,7	2,2	0,5	-2,9	-1,5
	Латинська Америка та Карибський басейн	-6,2	6,8	3,6	1,3	2,4	1,1	-0,6	0,0
	Бразилія	-3,3	5,0	3,0	0,8	2,0	1,5	0,0	0,0
	Мексика	-8,0	4,7	2,6	0,9	2,3	0,9	-1,0	0,3
	Аргентина	-9,9	10,4	5,2	2,0	2,0	0,7	-0,5	-0,5
	Близький Схід та Північна Африка	-3,6	3,7	5,7	3,5	2,7	0,4	-0,1	-0,5
	Саудівська Аравія	-4,1	3,2	8,3	3,7	2,3	1,3	-0,1	-0,7
	Іран, Ісламська Республіка ²	1,9	4,7	2,9	2,2	1,9	-0,8	-0,5	-0,4

Продовження таблиці

	Єгипет, Арабська Республіка ³	3,6	3,3	6,6	4,5	4,8	0,5	-0,3	-0,2
	Південна Азія	-4,5	7,9	6,1	5,5	5,8	-0,7	-0,3	-0,7
	Індія ²	-6,6	8,7	6,9	6,6	6,1	-0,6	-0,5	-0,4
	Пакистан ³	-0,9	5,7	6,0	2,0	3,2	1,7	-2,0	-1,0
	Бангладеш ³	3,4	6,9	7,2	5,2	6,2	0,8	-1,5	-0,7
	Субсахарська Африка	-2,0	4,3	3,4	3,6	3,9	-0,3	-0,2	-0,1
	Нігерія	-1,8	3,6	3,1	2,9	2,9	-0,3	-0,3	-0,3
	Південно-Африканська Республіка	-6,3	4,9	1,9	1,4	1,8	-0,2	-0,1	0,0
	Ангола	-5,8	0,8	3,1	2,8	2,9	0,0	-0,5	-0,3
Обсяг світової торгівлі⁵		-8,2	10,6	4,0	1,6	3,4	0,0	-2,7	-0,4
Ціни на товари⁶							Різниця в рівнях з прогнозами у червні 2022 р.		
	Індекс цін на енергетичні товари	52,7	95,4	151,7	130,5	118,3	7,1	4,4	7,2
	Ціна на нафту (дол. США за барель)	42,3	70,4	100,0	88,0	80,0	0,0	-4,0	0,0
	Індекс цін на неенергетичні товари	84,4	112,0	123,7	113,7	113,0	-8,4	-7,6	-4,6

Джерело: Світовий банк.

Примітка: о = оціночні дані; п = прогноз.

1. Сукупні темпи зростання розраховуються з використанням показників ВВП за середніми цінами 2010–2019 рр. та ринковими обмінними курсами. Сукупні темпи зростання можуть відрізнятися від раніше опублікованих цифр, які були розраховані з використанням показників ВВП за середніми цінами 2010 р. та ринковими обмінними курсами.

2. Темпи зростання ВВП відтворюються на основі фінансового року. Сукупні показники, що включають ці країни, розраховуються за допомогою даних, зібраних за календарний рік. Стовець з позначкою 2022 р. відноситься до 2022/23 фінансового року.

3. Темпи зростання ВВП відтворюються на основі фінансового року. Сукупні показники, що включають ці країни, розраховуються за допомогою даних, зібраних за календарний рік. Темпи зростання Пакистану базуються на ВВП за факторними витратами. Стовець з позначкою 2022 р. відноситься до 2021/22 фінансового року.

4. Світові темпи зростання розраховуються з використанням середніх вагових коефіцієнтів паритету купівельної спроможності (ПКС) за 2010–2019 рр., які приписують більшу частку світового ВВП економікам, де формується ринок і які розвиваються (ЕФРР), ніж ринковому обмінному курсу.

5. Обсяг світової торгівлі товарами та нефакторними послугами.

6. Індекс цін на енергоносії наведено в номінальних доларах США (2010=100) і включає вугілля (Австралія), сирі нафту (Brent) і природний газ (Європа, Японія та Сполучені Штати Америки). Ціна на нафту відноситься до еталону сирі нафти Brent. Неенергетичний індекс наведено в номінальних дол. США ((2010=100) і є середньозваженим значенням 39 цін на товари (7 металів, 5 добрив, 27 сільськогосподарських товарів). Додаткову інформацію можна переглянути на <https://www.worldbank.org/commodities>

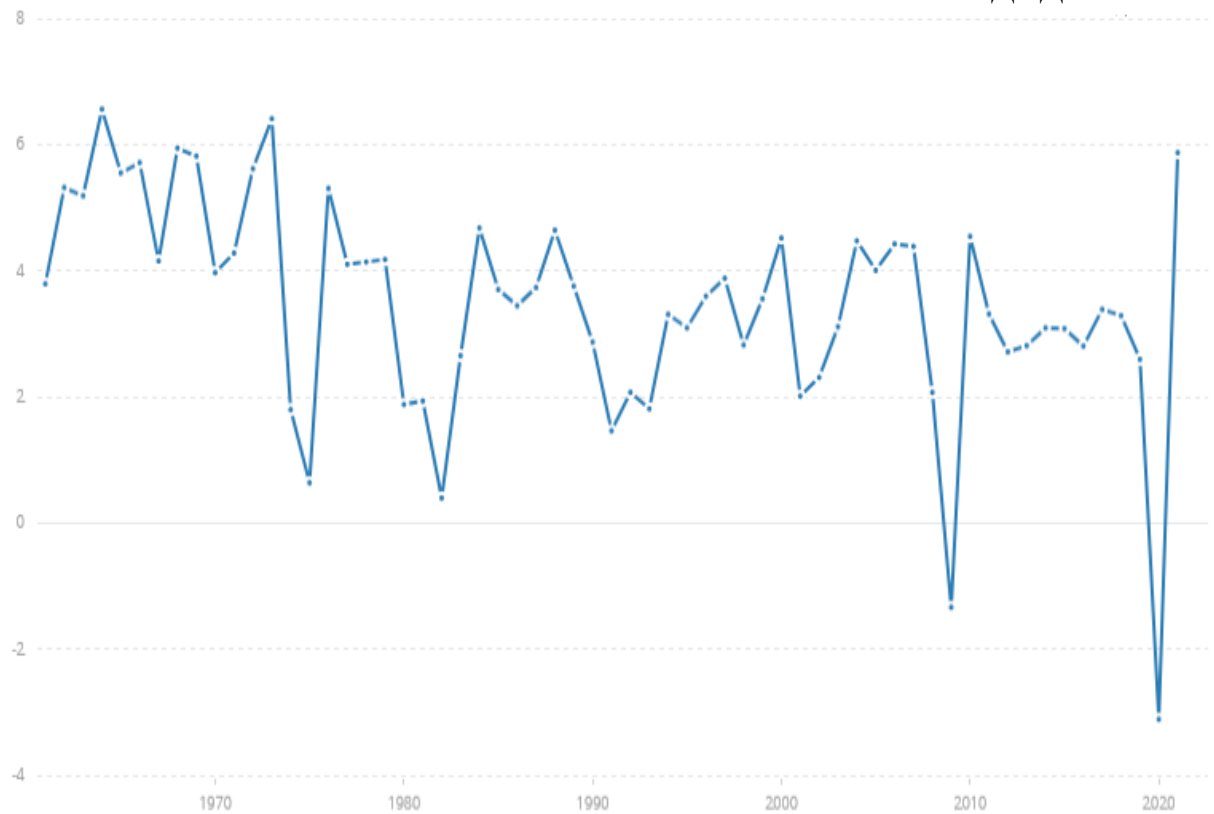

Рис. 1. Щорічне зростання світового ВВП у 1961–2021 рр., %
Джерело: Світовий банк.

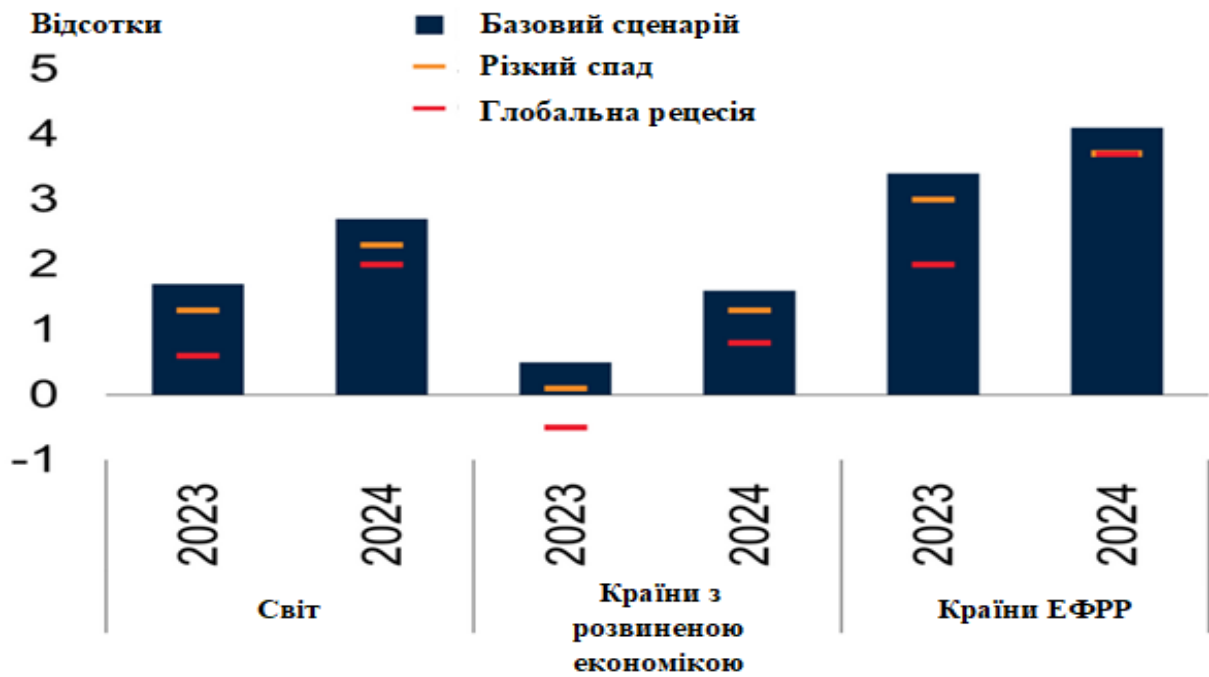

Рис. 2. Щорічне зростання світового ВВП за різними сценаріями, %
Джерело: Guenette, Kose, and Sugawara (2022); Oxford Economics; Світовий банк.